

ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Палінчак Микола Михайлович

*доктор політичних наук, професор,
декан факультету міжнародних економічних відносин,
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»*

Вощепинець І.І.

*аспірант кафедри міжнародних економічних відносин,
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»*

На сучасному етапі глобалізації формування інвестиційної привабливості стало вирішальним фактором, що визначає довгострокову конкурентоспроможність та стійкість національних економік. Інтенсифікація руху капіталу, технологічна трансформація та фрагментація глобальних ланцюгів створення вартості змінили умови, за яких держави конкурують за прямі іноземні інвестиції (ПІІ). Інвестиційна привабливість більше не визначається виключно наявністю ресурсів або перевагами у вартості, вона відображає складну взаємодію якості інституцій, макроекономічної стабільності, інноваційного потенціалу та інтеграції у світові ринки.

З теоретичної точки зору, основи рішень щодо вибору місця розташування інвестицій часто пояснюються за допомогою еkleктичної парадигми Дж. Даннінга (модель OLI), яка виділяє переваги власності, розташування та інтерналізації як ключові чинники, що визначають діяльність транснаціональних корпорацій. У сучасній глобальній економіці компонент «розташування» дедалі більше залежить від якісних факторів, таких як передбачуваність регуляторного середовища, ефективність управління, якість інфраструктури та розвиток людського капіталу. Відповідно, країни, які прагнуть підвищити свою інвестиційну привабливість, повинні вийти за межі традиційних фіскальних стимулів і перейти до системних реформ, що зміцнюють інституційну довіру та знижують трансакційні витрати [1].

Емпіричні дані свідчать, що глобальні інвестиційні потоки є дуже чутливими до макроекономічної та геополітичної невизначеності. Згідно зі «Світовим інвестиційним звітом» ЮНКТАД, динаміка прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у світі в останні роки характеризувалася волатильністю, регіональною поляризацією та зростаючою перевагою на

користь стабільних та цифрових інвестиційних проєктів. Ключовим чинником інвестиційної привабливості залишається макроекономічна стабільність, зокрема контрольована інфляція, стійкий рівень державного боргу та передбачувані рамки фіскальної та монетарної політики. Світовий банк та МВФ наголошують, що країни з ефективними системами управління, прозорими правовими інститутами та надійною економічною політикою, як правило, мають стабільніший приплив капіталу та вищу довіру інвесторів [2].

Питання сталого розвитку також набувають дедалі більшого значення у процесі прийняття рішень щодо міжнародних інвестицій. Глобальний перехід до «зелених» фінансів та стандартів ESG (екологічні, соціальні та управлінські критерії) змінив інвестиційні пріоритети, особливо серед транснаціональних корпорацій та інституційних інвесторів. Країни, які включають політику екологічної стійкості, цифрової трансформації та інновацій у свої стратегії розвитку, мають кращі шанси у конкуренції за довгостроковий капітал та інвестиції в технології [3].

У контексті країн з економікою, що розвивається, та країн з перехідною економікою, зокрема України, інвестиційна привабливість тісно пов'язана з інституційними реформами, геополітичною стабільністю та інтеграцією в європейські та світові економічні структури.

Повномасштабне російське вторгнення значно погіршило інвестиційний клімат в Україні через руйнування інфраструктури, ризики для безпеки, економічні втрати та відтік капіталу. Проте Україна продовжує зберігати значний довгостроковий інвестиційний потенціал завдяки своєму стратегічному географічному розташуванню, сільськогосподарським та промисловим ресурсам, висококваліфікованому людському капіталу та перспективам післявоєнної відбудови й європейської інтеграції. За таких умов зміцнення верховенства права, забезпечення захисту інвесторів, боротьба з корупцією та відновлення критичної інфраструктури залишаються ключовими пріоритетами для відновлення довіри іноземних інвесторів та стимулювання сталого економічного відновлення [4].

Формування інвестиційної привабливості в умовах глобальної конкуренції можна розглядати як багатовимірний процес, що охоплює кілька взаємопов'язаних напрямків:

- зміцнення макроекономічної стабільності та бюджетної дисципліни;
- підвищення якості інститутів та верховенства права;
- розвиток інфраструктури та цифрової інтегрованості;
- сприяння інноваціям та розвитку людського капіталу;
- приведення у відповідність до світових стандартів ESG та сталого розвитку;
- інтеграція в міжнародні торговельні та фінансові системи.

Зрештою, здатність національних економік залучати та утримувати інвестиції залежить від їхньої спроможності створювати прозоре, передбачуване та орієнтоване на інновації середовище. В умовах посилення глобальної конкуренції та геополітичної нестабільності інвестиційна привабливість стає не лише економічним показником, а й стратегічним інструментом національної політики розвитку.

Отже, у сучасних умовах глобальної конкуренції за інвестиційні ресурси ключовим чинником економічного розвитку стає здатність держав формувати комплексне та передбачуване інституційне середовище, яке забезпечує довіру інвесторів і знижує рівень ризиків. Ефективна інвестиційна політика дедалі більше виходить за межі суто економічних стимулів і охоплює якість державного управління, стратегічну узгодженість реформ та здатність економіки адаптуватися до глобальних трансформацій. Водночас сучасні виклики, зокрема геополітична нестабільність і структурні зсуви у світовій економіці, вимагають від країн не лише реактивних заходів, а й довгострокового бачення розвитку, орієнтованого на стійкість, інноваційність і інтеграцію у світові економічні процеси.

Список використаних джерел:

1. OECD. *FDI Regulatory Restrictiveness Index*. Organisation for Economic Co-operation and Development. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/sustainable-investment/fdi-regulatory-restrictiveness-index.html> (дата звернення: 05.05.2026).
2. UNCTAD. *World Investment Report 2025: International Investment in the Digital Economy*. 2025. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2025> (дата звернення: 05.05.2026).
3. European Bank for Reconstruction and Development. *Transition Report 2023–24: Navigating Industrial Policy*. URL: <https://www.ebrd.com/transition-report> (дата звернення: 05.05.2026).
4. Міністерство економіки України. *Інструменти залучення інвестицій*. URL: <https://me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=4311d0b3-d0a2-49aa-a278-ec61ff91b36&tag=InstrumentiZaluchenniaInvestitsii> (дата звернення: 05.05.2026).